

Kia takatū ki te rē'ita, ki te pōti 'oki

**ELECTORAL
COMMISSION**
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI

ROE47 TE ĀTIAWA 04/2026

'e w'aitake tō rē'ita ki te pōti?

Nā tō rē'itatanga ki te pōti, ka w'ai reo koe i roto i ngā pōtitanga ā-motu, i ngā pōtitanga ā-ro'e, me ngā tāpaetanga pōti. Ko te pōtitanga 'e ā'einga e mana ai tō kōwhiri mā wai koe e w'akakano'i i roto i te Pāremata, tō kauni'era ā-ro'e rānei, mō ngā take e ngākau nui ai ki a koe.

Ki ma'ara ka w'aimana to kupu mā te w'akauru ki te pōti.

Ko wai e ā'ei ana ki te rē'ita ki te pōti?

Ka 'erea koe e te ture ki te rē'ita me'emea:

- kua 18 tau tō pā'ake, kua pā'ake ake rānei koe, ā
- 'e tangata tūturu koe nō Aotearoa, 'e kaino'o rānei koe koia tō arā ki te pōti
- kua no'o koe ki Aotearoa mō te 12 marama neke atu. I tete' i wā 'anga o tō oranga.

Inā, 'e kaino'o koe ki kōnei. I ra-ro i te maru o te ture pōti. Ka no'o koe ki Aotearoa ā ture nei. Ā, me te kore 'unuku atu. 'e ōrite tēnei ture mō te 'unga pupuru pane uruw'enua.

Me'emea, nō A'iteria koe, 'e tangata Niue koe, 'e tangata nō Tokelau koe nō ngā Kuki lāri i rānei. E a'ei ana koe ki'e te w'akauru ki te pōti. Me'emea kua 12 marama neke atu tō no'o ki Aotearoa.

Me'emea ka no'o koe ki tāwā'i ka ā'ei koe ki te rē'ita ki te pōti me'emea koe:

- kua 18 tō pa'ake pa'ake ake rānei
- kua no'o koe ki Aotearoa mō te 12 marama neke atu. I tēte' i wā 'anga o tō oranga
- 'e tangata tūturu koe no Aotearoa rānei. Kua no'o koe mō te 3 tau te roa ki kōnei. 'e kaino' o rānei kua w'ai 'ononga ki te ara pōti. Me tō no' o ki Aotearoa mō te 12 marama.

E ā'ei ana koe ki te w'akauru 'ei kaipōti ka 17 tō pa' ake.

'ei tō 'urita 18, ka rē'ita aunoatia koe, me te a'a, kua rite koe ki te pōti.

Ko tā te Māori rē'ita ki te pōti

Me'emea, 'e uri Māori koe kua uru ki te pōti mō te wā tuata'i māu e kōw'iri ko tē'ea te rārangi pōti e tika ana mōu. Ko te rārangi pōti Māori rānei ko te rārangi pōti w'ānui rānei.

Ka to'u tō kōw'iringa rārangi i ēnei nā:

- te ro'e pōti 'ei reira rā pōti ai koe
- ngā kaitono 'ei kōw'iringa māu.

Nō tō rē'itatanga ki te pōti koia ka a'ei ai koe ki te w'akaw'iti ki te rārangi pōti e tika ana mōu. Otirā:

- ma'ia i roto i te 3 marama i mua o te pōtitanga ā motu i mua o te pōtitanga ā ro'e ka tū ia 3 tau
- i mua i tēte'i pōtitanga pāerotanga ā-pāremata, me'emea nā tō w'akaw'itinga, ka neke'ia koe ki te ro'e pōti e tū ai taua pōtitanga pāerotanga.

'e a'a te pānga o tō kōw'iringa rārangi ki a koe?

Mo te ta'a ki te pōtitanga ā motu. Ki te kōw'iri e koe te rārangi pōti w'ānui me pōtingia e koe te kaitōrangapū nō te rārangi pōti w'ānui. Ki te kōw'iri koe i te rārangi Māori, ka pōti koe i tēte'i kaitono i te ro'e pōti Māori. E ā'ei ana koe ki te pōti mō te rōpū tōrangapū e tika ana ki a koe.

A'akoa kei te'ea rārangi pōti e tau nei koe.

Ka pā atu peangē tō kōw'iringa rārangi ki ngā kōw'iringa kaitono e 'ora ana ki a koe i roto i ngā pōtitanga ā-ro'e. Me'emea ka kōw'iri koe i te rārangi Māori, ā, 'e wāri Māori kei tō kauni'era, 'e marea pōti (arā, 'e "constituency") Māori rānei, ka pōti koe i ngā kaitono i roto i taua takiwā pōti Māori. Me'emea ka kōw'iri koe i te rārangi w'ānui, ka pōti koe i ngā kaitono i roto i te takiwā pōti w'ānui.

Ko te mā'ara'ara koe mō tō 'aumarutanga?

Me'emea ko te mā'ara'ara koe mō tō 'aumarutanga, mō te 'aumarutanga rānei o tō w'ānau, ka ā'ei koe ki te tono mai kia no'o tō ingoa ki te rārangi muna matatapu. Ka āta tiakina ō taipitopito rē'ita kia kore e riro i tangata kē atu.

Me'emea, kei te rārangi muna koe e kore e w'anui te puta o ō kōrero nō tō rē'itatanga. E kore 'ōki e kitea mā te ipurangi. Inā, ka pōti koe me pōti mā te ara motu'ake. Me w'akaki pepa motu'ake koe ki te ta'a o te pepa pōti ake. Mā ēnei ritenga ka māranga ki tō wa'i pōti i rē'ita ai koe me tō ro'e pōti.

Toro mai ki **vote.nz**, waea mai rānei ki **0800 36 76 56** ki te tono i ēte'i w'akamāramatanga nō, ki te tono rānei mō tō puka rē'ita mō te rārangi muna.

Me pēw'ea taku rē'ita?

'e māmā te rē'ita, te w'aka'ou rānei i ō taipitopito. Ka ā'ei koe ki te:

- rē'ita ā-ipurangi ki **vote.nz** ki tō rai'ana 'autū waka o Aotearoa, ki tō uruw'enua o Aotearoa, ki tō tuakiri w'aimana RealMe rānei
- anei te nama waea kore utu **0800 36 76 56** tono mai mo te puka w'akauru pōti. Ka tukuna ki a koe.

Inā, ka oti tō w'akaki i te puka w' akauru w'akauru mai ki a mātou. Ā muri i tō rē'itatanga, kua tāpiri'ia tō ingoa ki te rārangi pōti. Ko te rārangi pōti 'e 'uinga tāngata e a' ei ana ki te pōti i te pōtitanga ā motu. Me mātua no'o tō ingoa ki te rārangi pōti e ā'ei ai koe ki te pōti.

Me w'aka'ou koe i ō taipitopito wā'i no'o, i ia wā ka 'ūnuku koe ki w'are kē no'o ai.

Kia matua ma'ara kua tau ki a mātou tō wa: i no'o me to nama waea. E ka'a ai mātou te w'akapā ki a koe mo ngā take w'akauru ki te pōti me ngā take ake o te pōtitanga.

Inā, ka rē'ita koe ki te pōti mō te wā tuata'i tāpiri'ia mai ōu kōrero motu'ake mōu tonu. Ka tuku reta īmēra rānei mātou ki a koe 'ei w'akapūmau i te pono o aua kōrero rā.

Ko te 'ia'ia kia āw'inatia koe ki te rē'ita?

Ka ā'ei koe ki te tono ki tēte'i kaitautoko, pērā i tēte'i 'oa, i tēte'i w'anaunga rānei, ki te āw'ina i a koe ki te w'akakī i tō puka rē'ita. Ka ā'ei 'oki koe ki te tono mai ki tō mātou tīma rē'itatanga.

Māu anō te puka e waito'u.

Me'emea e mō'io ana koe ki tēte'i tangata kā'ore e taea e ia tana puka rē'ita te w'akakī, nā runga i tōna waimaerotanga ā-tinana, ā-'inengaro rānei, ka taea peangē e koe te āw'ina atu.

Ko te 'ia'ia ki ēte'i w'akamāramatanga nō?

Me'emea ko te 'ia'ia koe ki ēte'i w'akamāramatanga nō mō te rē'itatanga me te pōtitanga:

- Toro mai ki **vote.nz**
- Waea mai ki **0800 36 76 56**

E 'ora ana ngā pārongo mō te rē'ita me te tuku pōti i ngā reo ma'a me ngā kātū 'ōputu ki **vote.nz**

